

PREDHOVOR

Presah korpusovej lingvistiky do iných lingvistických a vedeckých disciplín nie je módnou záležitosťou, ale prirodzeným javom. Interdisciplinárny rozmer korpusovej lingvistiky pritom prirodzene vyplýva z faktu, že korpusová lingvistika – ako tvrdia editorky publikácie „Diskurz korpusovej lingvistiky“ (The Corpus Linguistics Discourse, 2018) Anna Čermáková a Michaela Mahlbergová – „dokáže prepájať jazykovedné disciplíny, ktoré k sebe zdanlivo majú navzájom ďaleko“ (s. 6). Editorky publikácie tiež ako silnú stránku korpusovej lingvistiky uvádzajú jej „zameranie na identifikáciu tendencií a pravidelností v bežnom používaní jazyka“, a pokračujú: „Čím frekventovanejšie pravidelnosti a významy odhalíme, tým jasnejší obraz získame.“ Príspevky **11. medzinárodnej jazykovednej konferencie SLOVKO 2021** s názvom *Počítačové spracovanie prirodzeného jazyka, korpusová lingvistika a interdisciplinárny výskum*, ktoré prináša toto tematické číslo Jazykovedného časopisu, spoločne načrtávajú azda podobne jasný obraz korpusovolingvistického diskurzu.

Tento obraz sa rozhodne vyznačuje diverzitou, to znamená tematickou rôznorodosťou, keďže sa autori jednotlivých príspevkov zameriavajú na široké spektrum jazykových javov: homonymá, valenciu slovíčok, slovosled, jazykové prototypy, adjektívne konštrukcie a iné. Prispievatelia sa pohybujú v rámci rozličných jazykových rodín (slovanskej, germánskej, ázijskej) a prakticky všetkých hlavných jazykových úrovní (morfolologickej, lexikálnej, syntaktickej, frazeologickej či sémantickej), pričom sa zaoberajú rôznymi žánrami (esejmi z devätnásteho storočia, biblickými textami) a využívajú niekoľko lingvistických prístupov k skúmaniu interakcie medzi významom a formou (za všetky napríklad prístupy systematickej, historickej či kognitívnej lingvistiky) a, čo je veľmi dôležité, uskutočňujú výskum na interdisciplinárnej križovatke so štúdiami (sociálnych) médií a (špecializovaných) diskurzov či translitológie. Z tohto hľadiska sme si ako editori kládli za cieľ ponúknuť reprezentatívny prehľad mnohorakých výskumných otázok a projektov uskutočňovaných na poli súčasnej lingvistiky v slovanských (Slovensko, Česká republika, Slovinsko, Poľsko, Chorvátsko, Rusko, Ukrajina, Bulharsko) i germánskych krajinách (Rakúsko, Nemecko a Švédsko), čím sme tiež chceli vytvoriť podmienky pre širší medzinárodný vedecký dialóg.

Pôsobivo „pestrý“ obraz korpusovej lingvistiky si však vyžaduje istý jednotiaci rámec, aby sa rôznorodosť ako taká mohla vnímať a oceniť. Tematickej divergencii teda inými slovami napomáha syntetizujúca protiváha – metodologická konvergencia. Z tohto hľadiska sme sa zasa usilovali ukázať, že rôznorodé príspevky do istej miery zdieľajú spoločného menovateľa: či už záujem o korpusmi podporovaný alebo riadený empirický i systematický výskum písanej a hovorenej reči (časť *Korpusovo založený a korpusovo riadený lingvistický výskum*), záujem o technologický rozvoj anotačných a vizualizačných nástrojov, o tvorbu pedagogických zdrojov a aplikácií na spracovanie jazykových dát (časť *Budovanie korpusov a počítačové spracovanie*

prirodeného jazyka), a zároveň záujem o interdisciplinárne prepájanie pojmového a technologického inštrumentária jazykovedy s výskum v ďalších oblastiach (časť *Interdisciplinárny výskum založený na korpusoch*). Všetky vyššie uvedené úlohy jazykovedného a počítačového výskumu dokážu svojím spôsobom napomôcť pri spracúvaní jazykového materiálu, ktorý môžu študovať a využívať vedci, používatelia jazyka vo všeobecnosti a ľudia pri štúdiu jazykov zvlášť. Dúfame preto, že príspevky v tomto čísle nenačrtnú len prostý obraz s jednou červenou niťou, ale s viacerými niťami, a že sa tak ukážu interdisciplinárne prepojenia medzi lingvistickými a ostatnými vedeckými oblasťami. Tieto prepojenia sú zasadené do neustále rastúceho digitálneho a mediálneho prostredia dnešného sveta a do veľkej miery ich umožnil práve bezprecedentný potenciál korpusových zdrojov, nástrojov a metód.

Editori